

משרד החינוך
מינהל כא"ב תיאום ובקרה
האגף לחינוך מבוגרים

האגף לחינוך מבוגרים

למידה
לאורך החיים

יעדים
ופעילויות

הפעילויות העיקריות, הגדרתן, אוכלוסיות היעד שלהן ומסגרותיהן

מסגרות	אוכלוסיית היעד	הגדרת הפעילות	הפעילות
אולפנים ראשוניים, אולפני המשך, אולפנים בקיבוצים, אולפנים להכוונה מקצועית, אולפנים לאוכלוסיות מיוחדות, אולפני גיור	עולים חדשים ועולים ותיקים	הפעלת אולפנים להנחלת הלשון העברית	הנחלת הלשון העברית
כיתות תהיל"ה (בשיתוף עם המשרד לאזרחים וותיקים) וכן כיתות טרום יסוד וכיתות יסוד	חסרי השכלה ובינוני השכלה	השלמת השכלת יסוד וטרם יסוד	השלמת השכלת יסוד
כיתות להשלמת השכלה ברמת 10-12 שנות לימוד (חג"ח).	כלל האוכלוסייה חסרת 12 שנות לימוד, הורים במשפחות חד-הוריות (בשיתוף עם התמ"ת), הורים במסגרת פרויקט "עד הלו"ם" ודורשי עבודה	השלמת השכלה תיכונית עד ל-12 שנות לימוד	השלמת השכלה תיכונית
אולפנים ראשוניים, אולפני המשך, מרכזי השכלה.	עולים חדשים ועולים ותיקים וכלל האוכלוסייה בארץ ובתפוצות	הפקת העיתון "שער למתחיל" 52 גיליונות בשנה	הוצאת שבועון בעברית קלה
45 מכינות קדם - אקדמיות באוניברסיטאות, במכללות הציבוריות, במכללות להוראה ובמכללות פרטיות	צעירים בני 21 עד גיל 26 - חיילים משוחררים ופטורי שירות צבאי - המעוניינים להכין עצמם ללימודים אקדמיים	רישום מעקב ובקרה על המכינות הקדם-אקדמיות בארץ (מתבצע בחלקו על ידי חברה זכיינית-"מרמנת")	הנגשת הלומדים להשכלה גבוהה באמצעות המכינות הקדם אקדמיות**
	נכים ובעלי מוגבלויות	הפעלת מסגרות העשרה ופנאי לנכים ובעלי מוגבלויות - במסגרת הקהילה וכן פעילויות נפרדות	פעילויות העשרה ופנאי לבעלי מוגבלויות

** בהתאם לדו"ח ועדת אריאב, הטיפול במכינות הקדם אקדמיות יועבר לאחריות הות"ת-מל"ג.

למידה כלפניו למאה ה-21

"למידה לאורך החיים" (Lifelong Learning) היא תפיסת עולם האומרת, כי למידה היא הגורם החשוב ביותר להתפתחות ולהתמודדות של הפרט והחברה עם האתגרים החדשים שמציבה הסביבה המשתנה. תפיסה זו אחיזתה גוברת והולכת בעולם המערבי. החשיבות המיוחסת לה כיום מוצאת את ביטוייה, בין היתר, בהחלטות שהתקבלו בוועידות בינלאומיות שונות.

"למידה לאורך החיים" מבוססת על ערכי המוסר, הדמוקרטיה וזכות הפרט לשוויון במימוש הזדמנויות ופוטנציאל ההתפתחות שלו, ביצירת ניעות (מובילות) חברתית-כלכלית ובביסוס איכות חיים משופרת. זוהי זכות המוקנית לכל אדם - ללא הבדל לאום, דת, גזע, מין, גיל, מצב משפחתי ומצב כלכלי; כל אדם רשאי לממש אותה במועד המתאים לו וההולם את נסיבות חייו.

משום כך תפקידה של המדינה הוא משמעותי בהבטחת זכות "החינוך לכול" - בעיקר לאוכלוסיות החלשות בחברה.

על האגף לחינוך מבוגרים

האגף לחינוך מבוגרים במשרד החינוך הוא גוף ארצי היוזם ופועל לקידום למידת מבוגרים/למידה לאורך החיים, תוך מתן מענה רלוונטי ומקצועי לצרכים השונים של אוכלוסיית המבוגרים במגזרי החברה בישראל - היהודי, הערבי, הבדואי והדרוזי, עולים חדשים וותיקים, משכילים, מעוטי השכלה וחסרי השכלה. זאת הוא עושה באמצעות הנחלת השפה העברית והשלמת השכלה עד 12 שנות לימוד.

לצורך זה האגף מפתח תוכניות לימודים וחומרי לימוד מתאימים, פועל לקידום המודעות הציבורית לנושא חינוך מבוגרים ויוזם פעילויות לצורך אקדמיזציה של התחום בארץ ומקצועי.

האגף פועל לאיגום משאבים. הוא גם חותר לארגון כל העוסקים בחינוך מבוגרים בארץ, על מנת לתת יתרון תוקף למקצוע ולתפיסה של למידה וחינוך לאורך החיים.

האגף פועל בשיתוף פעולה עם כל הגורמים שיכולים להניע את התהליך, על מנת שלומדים המבוגרים יצליחו לשלוט בגורלם. שליטה זו תסייע להם להתמודד עם אתגרי העתיד.

פעילויות האגף נעשות בשיתוף פעולה עם משרדי ממשלה וארגונים שלא למטרות רווח ומוסדות ציבוריים: משרד התמ"ת, המשרד לקליטת העלייה, משרד הביטחון, הסוכנות היהודית, הג'וינט, שב"ס, צה"ל, המתנ"סים, רשויות מקומיות, ארגוני נשים ועוד.

אוינות היא חיוב

פעילויות האגף מבוססות על:

- ✦ אמון ביכולתו ובזכותו של האדם ללמוד ולהתפתח במהלך כל חייו.
- ✦ נכונות להעניק לימודים רלוונטיים ופונקציונליים, שיש בהם היענות לצרכיהם של הלומדים והתחשבות במניעיהם.
- ✦ קידום מענים חינוכיים לצרכים חברתיים ולאומיים.
- ✦ ניסיון למצוא איזון בין היענות לציפיותיו של היחיד, המחפש את מימושו העצמי, לבין דרישותיה של החברה בישראל.

כיתות יהדות לקראת גיור

האגף לחינוך מבוגרים מקיים כיתות לימוד מיוחדות למטרת גיור לעולי אתיופיה. משרד החינוך קיבל על עצמו את המשימה מתוך מטרה לסייע בחיזוק דמותה היהודית של מדינת ישראל. תוכנית הלימודים מקיפה 500 שעות לימוד הכוללות גם סיורים, תוכנית העשרה והתנסות בחוויה היהודית. הלימודים מתקיימים בשעות אחר הצהריים, 2 - 3 פעמים בשבוע, ונמשכים בין 12 ל-16 חודשים. תוכנית הלימודים כוללת, בין השאר, את הנושאים הבאים: אמונה, פילוסופיה יהודית ומחשבת ישראל, מהות הגיור והזהות היהודית, מעגל החיים והמשפחה היהודית, מע וטעמיהן וכן נושאים נוספים.

הלימוד נעשה בדרך חווייתית, בהדרכת מורים מנוסים המלווים כל תלמיד ותלמידה בדרכם שלהם.

למנוח היום כדי ליצור את המחר

השלמת השכלה

מטרת-העל של תחום השלמת השכלה באגף לחינוך מבוגרים היא צמצום פערי ההשכלה באוכלוסיית המבוגרים בישראל. האגף מנסה לתת עדיפות לקידום אוכלוסיות הזקוקות לטיפוח ולחיזוק מיוחדים: עולים, מעוטי השכלה, דורשי עבודה, חיילים, אסירים.

לשם כך מופעלים מסלולי השכלה ללומדים מבוגרים ברמות שונות.

מסלולי ההשכלה נבנו על-פי צורכיהם של לומדים מבוגרים. תוכניות הלימודים מתמקדות בלומדים מבוגרים על מגוון מאפייניהם, צורכיהם, וכישוריהם. ההוראה ותוכני הלימוד נבנים על בסיס עקרונות של חינוך מבוגרים. הלומדים משוכצים ברמות הלימוד בהתאם לתוצאות בבחינות התאמה (בחינות מיון). בתום הלימודים מוענקת תעודה על-פי מסלול הלימודים בפיקוח האגף. התעודה מוכרת לצורך קבלת גמולי השתלמות ולצורך קידום השכלתי ותעסוקתי.

הלימודים מתקיימים במרכזים להשכלת מבוגרים ברחבי הארץ.

- ✦ לפתח תרבות של לימוד מתמיד לאורך החיים בקרב אוכלוסיית המבוגרים בישראל
- ✦ לפתח מודעות ציבורית לתרומת חינוך מבוגרים ברמה היישובית-קהילתית ולהשתלב בעשייה החינוכית.
- ✦ לצמצם את פערי ההשכלה באוכלוסיית המבוגרים בישראל
- ✦ לענות על הצרכים המידיים והמתמשכים של כלל אוכלוסיית העולים במדינת ישראל בתחום רכישת השפה העברית ותרבותה
- ✦ לקלוט את עולי אתיופיה בתחום הלשוני, התרבותי וההשכלתי
- ✦ לפתח מערך הכשרה למקצוע ההוראה והניהול בתחום חינוך מבוגרים, להביא לאקדמיזציה של התחום
- ✦ לפתח שיתוף פעולה בינלאומי עם גופים הפועלים בתחום חינוך מבוגרים ברחבי העולם.

הנחלת הלשון

עלייה וקליטת עלייה נתפסו במדינת ישראל מאז ומתמיד כערך לאומי ראשון במעלה. מאמצים רבים הושקעו ומושקעים גם היום בקליטה לשונית ותרבותית של העולים. המסגרות השונות להנחלת הלשון העברית הן אחד הביטויים למאמצים אלה.

למעלה ממיליון וחצי עולים מבוגרים רכשו את השפה העברית במסגרות אולפן מגוונות, שמקיים האגף לחינוך מבוגרים מאז קום המדינה. מסגרות אלה כוללות אולפנים ראשוניים ואולפני המשך.

האולפנים הראשוניים באים למלא את הצרכים הלשוניים הבסיסיים של אוכלוסיות שונות של עולים חדשים. האגף מפעיל אולפנים ללומדים צעירים, לקשישים, לאקדמאים, לסטודנטים ולמעוטי השכלה, לנכים ולבעלי צרכים ייחודיים. אולפנים ראשוניים מתקיימים ברחבי הארץ בערים, בקיבוצים ובמרכזי קליטה, בבוקר ובערב. ברוב האולפנים הלימודים אינטנסיביים ונמשכים בין 5 ל-10 חודשים.

מסגרות המשך באות להעמיק ולחזק את מיומנויות הלשון שנרכשו באולפן הראשוני. מספר שעות הלימוד בהן נע בין 30 ל-300 בהתאם למסגרת הלימוד ולמטרותיה. מסגרות המשך כוללות כיתות המשך ייחודיות, מכינות וקורסי מינוח (טרמינולוגיה) לבעלי מקצועות רפואיים ופרה-רפואיים, כיתות שילוב תעסוקתי לחיפוש עבודה ולשדרוג מקצועי, קורסים לקבלת רישיון הוראה והשתלמויות למורים עולים, וכיתות ייעודיות נוספות על פי בקשת המשרד לקליטת העלייה וגורמים אחרים.

אישור על סיום לימודים באולפנים מקנה לבוגר אולפן שהשתלב בעבודה במשרדי הממשלה ובמוסדות ציבוריים שונים חודשי ותק כמספר החודשים שלמד באולפן. החל מפברואר 2001 קבלת אישור זה מותנית בעמידה במבחן ארצי לסיום אולפן, מבחנים ארציים לסיום אולפן ראשוני מתקיימים מדי חודש. דוגמאות למבחנים אלה ניתן למצוא באתר האגף. (פרטים מופיעים בכריכה החיצונית)

תוכניות לימודים עדכניות להנחלת הלשון העברית מנחות את ההוראה, את הלמידה ואת הערכת ההישגים במערכת האולפנים. תוכניות הלימודים של האגף לחינוך מבוגרים משלבות הקניית מיומנויות לשון שונות וכלים שפתיים להשתלבות מקצועית מצד אחד, הכרת ערכי תרבות ישראל במגוון תחומי דעת והעשרה, התחברות לארץ ולנופיה, לעברה ולעתידה מצד שני.

חומרי ההוראה מגוונים ועדכניים, חלקם הנכבד מופק על ידי האגף לחינוך מבוגרים, והם כוללים ספרי לימוד, קלטות האזנה, סרטי וידאו, תרגילים מתוקשבים ולומדות מחשב. דרכי ההוראה הולכות ומתחדשות והן מותאמות ללמידה פרטנית ומתוקשבת. בנוסף מוציא האגף לאור פעמיים בשנה את "הד האולפן החדש", ביטאון עדכני מקיף למורי אולפנים בארץ ובעולם.

השלמת השכלת יסוד

סף הכניסה לכיתות השלמת השכלת יסוד הוא עמידה במבחני מיון בהבנת הנקרא ובמתמטיקה. תכנון הלימודים לוקח בחשבון את השונות של הלומדים, ומכאן הצורך במגוון תוכניות לימודים.

קיימים שני מסלולים של השכלת יסוד - האחד למגזר היהודי והשני למגזר הדובר ערבית.

▲ על תלמידים מן המגזר היהודי לעמוד ב-2 מבחנים ארציים בהבנת הנקרא ובמתמטיקה - וב-3 מבחנים פנימיים: אזרחות ועוד 2 מקצועות לבחירה.

היקף השעות הכולל הוא 500 שעות.

▲ על תלמידים מן המגזר הדובר ערבית לעמוד ב-2 מבחנים ארציים בערבית ובמתמטיקה - וב-3 מבחנים פנימיים: עברית ברמת טרום השכלת יסוד, אזרחות ומקצוע שלישי על-פי בחירה.

היקף שעות כולל - 500 שעות.

תכנית - ככה זולת כיתה חיים

השלמת השכלת תיכונית

קהל היעד הוא מבוגרים בני 18 ומעלה, שלא השלימו את לימודיהם התיכוניים ומעוניינים ללמוד לשם קבלת תעודה, המעידה על השלמת השכלת תיכונית. הלימודים מורכבים מיחידות לימוד במקצועות רשות ובמקצועות חובה. עמידה בחובות הלימודיים מקנה לזכאים תעודה של משרד החינוך, המעידה על השלמת השכלת תיכונית למבוגרים ברמות שונות: 10 שנות לימוד, 11 שנות לימוד ו-12 שנות לימוד.

1. השלמת השכלת ל-10 שנות לימוד

רמת לימוד זו מחייבת השתתפות בלימודים ועמידה בכחיות גמר בחמישה מקצועות (שני מקצועות חובה, והשאר - מקצועות בחירה) על-פי תוכניות הלימודים של האגף לחינוך מבוגרים.

היקף הלימודים: כ-560 שעות.

2. השלמת השכלת ל-11 שנות לימוד

רמת לימוד זו מחייבת השתתפות בלימודים ועמידה בכחיות גמר בארבעה מקצועות לפחות: שלושה מקצועות חובה והשאר מקצועות בחירה ובסה"כ 7 יחידות גמר או 5 יחידות גמר ויחידת בגרות אחת. בחינות הגמר במקצועות החובה ובמקצועות הרשות הן על פי תוכניות הלימודים של האגף לחינוך מבוגרים. בחינות הבגרות הן על פי תוכניות הבחינה של אגף הבחינות במשרד החינוך.

היקף הלימודים כ-550 שעות.

3. השלמת השכלת ל-12 שנות לימוד (= תג"ת: תעודת גמר תיכונית)

רמת לימוד זו מחייבת השתתפות בלימודים ועמידה בכחיות בחמישה מקצועות לפחות (ארבעה מקצועות חובה, והשאר - מקצועות בחירה) במתכונת של 7 יחידות גמר ו-3 יחידות בגרות. בסך הכול - 10 יחידות לימוד.

בחינות הגמר במקצועות החובה ובמקצועות הרשות הן על-פי תוכניות הלימודים של האגף לחינוך מבוגרים. בחינות הבגרות הן על-פי תוכניות הבחינה של אגף הבחינות במשרד החינוך.

היקף הלימודים: כ-760 שעות

המכניות הקדם-אקדמיות *

המכניות הקדם-אקדמיות הוקמו מתוך כוונה לסייע לאוכלוסיות חלשות ופריפריאליות להשתלב באופן מיטבי בחיי החברה והכלכלה בארץ. מטרתן העיקרית היא לאפשר לצעירים שאינם בעלי תעודת בגרות מלאה או שקיבלו ציונים נמוכים מדי, לשפר את הישגיהם ולהתקבל ללימודים אקדמיים. בהרחבת הנגישות להשכלה גבוהה לכל חלקי האוכלוסייה המכניות מאפשרות לצעירים בעלי רקע כלכלי חברתי קשה להשתלב בלימודים במוסדות להשכלה גבוהה. כך הן מסייעות בצמצום הפערים החברתיים בחברה הישראלית.

לפעילותן של המכניות הקדם-אקדמיות תפקיד חשוב נוסף: שילוב אוכלוסיות בעלות מאפיינים ייחודיים בשוק העבודה הישראלי. שיעור ההשתתפות של אוכלוסיות אלו (חרדים, ערבים ויוצאי אתיופיה) בשוק העבודה הוא נמוך מאוד, והמכניות מהוות אופציה יחידה וקריטית להנגשתן של אוכלוסיות אלו למערך ההשכלה הגבוהה ולשילובן בשוק העבודה והחברה בישראל.

עוד מטרה למכניות הקדם-אקדמיות - סיוע בהדרכה ובהכוונה של הסטודנטים בראשית דרכם האקדמית. ה"מכניה" מכינה את בוגריה להתקבל למסלול אקדמי, בכך שהיא מעמידה לרשותם סיוע בתגבור לימודי, ליווי אישי ומעקב לשם מניעת נשירה.

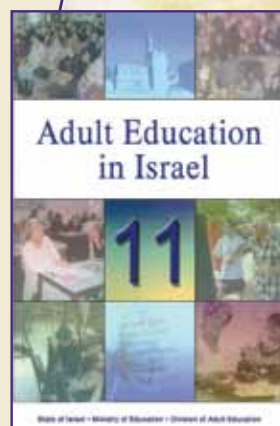
* בהתאם לדו"ח ועדת אריאב, הטיפול במכניות הקדם אקדמיות יועבר לאחריות הות"ת-מל"ג.

פרסומי האגף

▲ האגף עורך ומוציא לאור את השבועון בעברית קלה "שער למתחיל". העיתון יוצא לאור באחריות מקצועית ותכנית של האגף לחינוך מבוגרים במשרד החינוך ומופנה בעיקר לעולים חדשים וותיקים, לרבות תלמידי אולפן. כיום העיתון יוצא לאור פעם בשבוע, בכל יום ג', למעט חול המועד וסוכות וחול המועד פסח. העיתון מופץ בקרב מניינים בארץ, בחו"ל ובדוכני העיתונים בארץ. החל משנת תשע"ב יוצא העיתון לאור ופורסם הן במהדורה מודפסת והן במהדורה מקוונת.

▲ "גדיש" - ADULT EDUCATION הד אולפן חדש. האגף מוציא לאור ביטאון בחינוך מבוגרים בעברית ובאנגלית המיועד למחנכי מבוגרים. חשיבותו של העיתון - בעדכון ובדיון בסוגיות שונות של חינוך ולמידת מבוגרים בארץ ובעולם. החל מתשע"ב הביטאונים יוצאים בצורה מקוונת, והם הועלו לאתר האגף.

▲ "הד האולפן החדש" - כתב עת לענייני הוראת העברית באולפנים. יוצא במהדורה מקוונת.

לאן לפנות?

המטה בירושלים

טלפון: 02-5601373

פקס: 02-5601376

מחוזות:

מחוז ת"א והמרכז

אחריות הפעילות מתפרשת מנתניה לגדרה.

טלפון: 02-5601379 03-6896026/7

פקס: 03-6896033

מחוז חיפה וצפון

אחריות הפעילות מתפרשת מחדרה

לקריית שמונה.

טלפון: 02-5601381 04-8632711/2

פקס: 04-8632713

מחוזות הדרום וירושלים

אחריות הפעילות מתפרשת מאשדוד עד אילת,
ירושלים והסביבה.

טלפון: 02-5601413 08-6263301

פקס: 08-6263281

אתר האגף לחינוך מבוגרים

[http://cms.education.gov.il/
EducationCMS/UNITS/AdultEducation](http://cms.education.gov.il/EducationCMS/UNITS/AdultEducation)

הוצאה לאור: גף הפרסומים, משרד החינוך

